

## Motion till riksdagen 2008/09:Ub567

av **Emma Henriksson (kd)**

# Forskarstuderandes trygghet

## Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om bättre villkor vid forskarstudier.

## Forskarstuderandes trygghet

Regeringens mål är att Sverige ska vara en ledande forskningsnation. Ett grundläggande problem är den kvardröjande synen på forskaren som en person som enbart lever för forskningen och som är beredd att stå ut med vilka förhållanden som helst.

Det i särklass största problemet är doktorandernas studiefinansiering. Det skapar otrygghet och bidrar till den stress och ohälsa som många forskarstuderande upplever. Alldeles för många doktorander lever i dag på utbildningsbidrag, stipendier eller till och med studiemedel. Bara 53 procent av doktoranderna har en anställning som doktorand och kommer i åtnjutande av den socialekonomiska trygghet det innebär vid exempelvis sjukdom, graviditet eller föräldraledighet.

Utbildningsbidraget var en tillfällig – och för statsmakterna billig – lösning som permanentats. Utbildningsbidraget är visserligen pensionsgrundande för den allmänna pensionen men berättigar inte till statlig avtalspension, underlag för sjukpenning eller a-kassa. Utbildningsbidraget är skattepliktigt för den enskilde, men staten slipper arbetsgivaravgift och andra sociala avgifter. Staten undandrar sig de kostnader som alla andra arbetsgivare är skyldiga att betala för sina anställda och som finansierar de sociala trygghetssystem som statsmakterna ansett att alla arbetstagare bör ha tillgång till. Nivån på utbildningsbidraget som för 2008 uppgick till 14 900 kr är dessutom betänkligt låg och stimulerar inte till att locka de främsta forskarna till att bedriva sina doktorandstudier vid svenska forskningsinstitutioner.

**Fel! Okänt namn på**

Stipendier för studiefinansiering tvingar den enskilde att leva på mycket, ofta oacceptabelt, låg nivå och ger inte någon rätt till ersättning vid t.ex. sjukdom, föräldraledighet och arbetslöshet och är heller inte pensionsgrundande. Stipendiet är skattefritt för den enskilde, trots att villkoret för att få det är att doktoranden följer sin studieplan. Ofta används stipendierna för utländska doktorander, som förutom att de ofta får nöja sig med orimligt låga belopp inte heller har rätt till barnbidrag eller bostadsbidrag. De utländska gäststudenterna utgör därmed akademins underklass. Kristdemokraterna anser att utbildningsbidrag på sikt måste ersättas av fast anställning och att stipendier måste mönstras ut som studiefinansiering.

## Skuggdoktoranderna

Begreppet skuggdoktorand har uppstått efter 1998 års reform av forskarutbildningen. Reformen innebar bl.a. att doktorandens finansiering ska vara ordnad vid antagningen. En skuggdoktorand är en person som deltar i forskarutbildningen utan att vara formellt antagen, ofta för att denne inte möter kravet på finansiering för fyra års doktorandstudier. En skuggdoktorand omfattas därför inte av det regelverk som reglerar rättigheter och skyldigheter. I Högskoleverkets rapport "Att forska i det fördolda" åskådliggörs skuggdoktorandernas situation. Där föreslås tyvärr inga direkta lösningar. Däremot relateras hur en fakultet erbjuder duktiga studenter en provperiod, formellt en projektanställning, för forskning vid olika enheter på institutionerna. Finansieringen, som aldrig tycks vara problemfylld, utgörs av stipendier som söks via institutionerna. Efter provperioden, som tidsmässigt kan variera, ombedes studenten att fortsätta med forskarutbildningen och ges då tillfälle att avsluta den påbörjade forskningen. Även här kan finansieringen bestå av stipendiemedel. Jag anser att skuggdoktorander inte ska förekomma. För att nå upp till målet om att vara en ledande forskningsnation måste de forskarstudenternas ekonomiska villkor reformeras.

Stockholm den 29 september 2008

*Emma Henriksson (kd)*